

TRIBUNA

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ

APARE SUPT ÎNGRIJIREA D-LOR :

D-r Constantin Bucșan, D-r Onisifor Ghibu și Gheorghe Popp

CUPRINSUL :

C. Bucșan	Criza din Ungaria
Gh. Pădure	Ungurii și Germania
Virgil Al. Popescu	„Gross-Deutschland“
• Const. Asimlîni . .	În tabără (poezie)
Vasile C. Osvadă	Politica noastră culturală
Laurian Gabor Cluj	Prizonier la Ruși
Const. Asimîni . .	După flori (poezie)
	Adevărul asupra turburărilor din Galați
• Al. Al. Leontescu	Rosamunda (poezie)
Ardelean	Un dar regal și rostul lui

CRONICI :

Pentru cititorii „Tribunei“.—Scrisoare de la un prizonier.—Arestarea domnișoarei Natalia Pruncu.—Orfelinatul din Sibiu.—Un ziar german la Sofia.—Datoria publică a Ungariei după război.—Trei orfelinate în Ardeal.—Atentat la adresa moralității.—Gh. Coșbuc tânăr.—O carte de economie de casă.—Școala și războiul.—Din rătăcirile presei „naționale“.—Cărți ziare și reviste primite la redacție.

REDACȚIA:
Str. Graționsă, 13
BUCUREȘTI

ADMINISTRAȚIA:
SOC. AN. „RAMURI“
Strada Liceului No. 5
CRAIOVA

„TRIBUNA“

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ SĂPTĂMÂNALĂ

CRIZA DIN UNGARIA

Camera ungară a avut, în săptămâna trecută, una dintre cele mai furtunoase ședințe ale sale. După doi ani de tăcere, opoziția și-a reluat rolul și temperamentul unguresc a izbucnit din nou, cu o nouă furie, împotriva nenorociților generali austriaci. Scenele tumultuoase, cari s'au produs cu acest prilej, au arătat pe neașteptate, și în lumina lor adevărată, îngrijorarea ungarilor în fața unei situații disperate și dorința lor nestăpânită după o pace care să preîntâmpine dezastrul.

Prin cunoscuta sa interpelare, dezvoltată în acest cadru de neliniște, contele Andrassy a cerut guvernului două lucruri. Întâi, ca bărbații de încredere ai opoziției, aleși anume în acest scop, să fie informați oficial și în mod regulat asupra situației, și să fie consultați de aci încolo asupra tuturor chestiunilor mari, înainte de a se lua hotărâri definitive. Și al doilea, ca guvernul să mijlocească pe seama acestor bărbați de încredere ai opoziției o audiență particulară la rege, ca să-și poată expune punctul lor de vedere.

De o adâncă semnificație sunt motivele cari au îndemnat pe contele Andrassy să adreseze guvernului unguresc aceste două cereri. „Astăzi se hotărăște soarta Țării“, — a spus contele Andrassy. „Ceiace am pierde astăzi n'am mai putea câștiga niciodată. Astăzi trebuie să adunăm toate forțele, toate talentele existente în această țară pentru a înlătura primejdiiile și a ajunge cât mai curând țelul: o pace bună. Crede, că nu e nimeni să nu-și dea seama, că ar fi o crimă față de umanitate, față de patrie și față de națiune, să se piardă un singur moment, când se poate încheia o pace onorabilă care să asigure interesele noastre vitale“.

În răspunsul său, contele Tisza, apreciind motivele invocate de Andrassy, s'a declarat gata să satisfacă ambele cereri ale opoziției.

Acordul astfel încheiat, s'ar fi crezut, că orice nemulțumire încetează și guvernul unguresc va porni, cu aprobarea întregii opoziții, pe drum drept, spre limanul păcii binefăcătoare. Nimic mai

firesc, decât ca în momente grele frunzașii națiunii să-și unească forțele pentru a salva patria. Dar aceasta era impresia unui singur moment. A doua zi a nimerit dela Constantinopol — ce-o fi căutat acolo? — contele Mihail Karolyi, șeful celui mai numeros și mai popular partid de opoziție din Ungaria. Și contele Karolyi avea să aducă în discuție o puternică notă discordantă. Acordul se încheiase fără el, și el, cu prietenii lui, împărtășa cu totul alte vederi. O conc lucrare a opoziției cu guvernul ar însemna, că opoziția se îndepărtează dela politica ei tradițională și își asumă de bună voie răspunderea pentru toate faptele guvernului. Ori, în chestiuni de politică externă, păreriile partidului de sub șefia lui Karolyi se deosibesc de păreriile guvernului. De aceea, guvernul să-și urmeze drumul lui, iar contele Karolyi, va bate, cu partizanii săi, alte drumuri.

Cu acestea conflictul se declară pe față. Era evident, că diferenții reprezentanți ai opoziției nu se mai înțelegeau, mai ales în ce privește raporturile Ungariei cu străinătatea. — Ce-a urmat, se știe, Contele Karolyi, a părăsit șefia și partidul, pentru a-și păstra întregă libertatea de acțiune...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fără îndoială, că Ungaria trece astăzi printr'o criză. Scenele violente din cameră, înfrângerile mărturisite pe față, accentuarea dorinței de pace, desbinările dintre partide, într'o vreme, când armatele monarhiei se retrag de pretutindeni, par tot atâtea semne cari prevestesc sfârșitul unei drame. Totuși, nu e bine să ne lăsăm amăgiți de aparențe. Ceiace se petrece acum la Budapesta e mai curând o îndârjire, o pregătire înfrigurată pentru lupte noi, decât b descurajare în fața primejdiei. Și de aceea credem, că noi Români, n'avem încă destule motive să ne bucurăm de grelele încercări prin care trec dușmanii noștri. Ei tot mai sunt în stare să ne incurce socotelile.

În politica externă, ungerii au luptat totdeauna pe două fronturi. Într'un timp când țara lor era legată printr'o alianță istorică de țările germane, opoziția ungurească lucra din răsputeri pentru a câștiga simpatia și sprijinul statelor din tabăra opusă. E un fapt cunoscut, că, înainte de izbucnirea războiului, ungerii se bucurau de o considerație generală în toate statele mari din Europa. Și asta nu se datora unei simple întâmplări, ci unei munci conștiente și statornice, unor neînchipuite sacrificii materiale, și unei întregi literaturi politice, creată anume în acest scop. Ei aveau neapărată ne-

voe de simpatiile străinătății, — pentru a putea înfrâna mai ușor aspirațiile naționale ale statelor mici dinprejur și pentru a realiza vechiul lor vis de neatarnare deplină.

Firește, acțiunea de propagandă ungurească în străinătate s'a desfășurat, la început, mai mult pe ascuns. Cu timpul însă, îndrăzneala ei a crescut. Alături de o Austrie în descompunere și din ce în ce mai neputincioasă, în Ungaria s'a dezvoltat un puternic partid politic independentist, în stare să ia răspunderea guvernului, și al cărui scop, mărturisit acum, este desfacerea Ungariei de Austria. Ungurii nu mai aveau nici un motiv de a tăinui programul lor de politică externă.

După potolirea războiului balcanic, contele Karlovi se pregătea să plece la Petrograd, în fruntea a 80 de deputați în camera ungară; membrii ai aceluiaș partid independentist. Această deputație monștră, care se putea considera ca având toată autorizația din partea opiniei publice ungurești, ar fi fost chemată să închiege legăturile de prietenie dintre Ruși și Unguri, și să mijlocească bunăvoința Țarului pentru idealul Ungariei independente. Din cauza evenimentelor, drumul la Petrograd a rămas în stare de proiect, dar contele Karlovi și cu amicii săi politici n-au renunțat definitiv la planul lor de înfrățire cu puterile înțelegerii.

Războiul l-a surprins pe contele Karlovi în Franța. Reținut câțva timp ca prizonier de războiu, al a fost liberat pe urmă ca prieten al Franței...

E cel puțin curios, cum l-au putut «surprinde» evenimentele pe contele Karlovi în Franța, când se știe, că el este cumnatul contelei Bertchold, pe atunci cancelarul Austriei, și, deci, trebuia să fie informat despre pregătirile de războiu.

Pe timpul invaziei rusești în Ungaria, în capitalele țărilor aliate mișunau misionarii unguri, ziariști, oameni politici, aristocrați cu întinse legături familiare, trimiși anume să facă o atmosferă favorabilă intereselor ungurești și să obție o pace separată. Credem, că însuș contele tizza nu este cu totul străin de aceste misiuni, intrucât la Paris, la Londra, la Roma și în Elveția neutrală mai sunt și azi o mulțime de prieteni personali și aderenți politici de ai primului ministru ungar. Un corespondent al ziarului «Az Est» spunea deunăzi printr'o scrisoare trimisă din Madrid, că dela începutul războiului până acum a petrecut în Paris, ca *oaspe* al Francezilor...

Ne pare deci explicabil, ca, acum, când rușii ating din nou

vârful Carpaților și ofensiva aliaților vine să spulbere toate visurile de victorie ale puterilor centrale, Ungurii să continue cu o îndoită încordare această dublă acțiune diplomatică pentru salvarea intereselor vitale ale țării lor. Trebuie să recunoaștem, că pentru ei acesta-i momentul cel mai prielnic unei păci mântuitoare.

În faza actuală a războiului, Ungaria n'are ce pierde. Rușii chiar victorioși până la capăt, nu revendică nici o palmă de loc din pământul ei. Sârbii s'ar mulțumi cu o părțică neînsemnată, care nici nu face parte din teritoriul propriu zis al Ungariei. Italia de asemenea nu poate avea aspirații teritoriale în țările de sub coroana Sf. Ștefan.

În schimb, din prelungirea războiului ar putea rezulta intrarea în acțiune a României,—și aici face adevărata primejdie pentru Unguri. România e singurul dușman de care se tem Ungurii. De aici graba cu care aleargă ei după o pace azi când nu-i prea târziu și când granițele istorice ale țării lor mai pot fi încă salvate.

Privite sub acest raport, întâmplările recente dela Budapesta ni-se prezintă în altă lumină. Il înțelegem mai bine și pe contele Andrassy care își oferă serviciile sale vechiului adversar, contelui Tisza în interesul țelului comun: *o pace bună*.

Și il înțelegem tot atât de bine și pe contele Károlyi, care își păstrează întreaga libertate de acțiune pentru «o politică absolut independentă și națională». În limbajul unguresc asta înseamnă, că în vreme ce contele Andrassy și Tisza vor încerca, pe cale constituțională și cu puteri unite, să exercite o presiune irezistibilă asupra Vienei, contele Károlyi va bate, prin oameni săi, pela porțile Parisului ale Londrei și ale Petrogradului,—după o pace grabnică, onorabilă și salvatoare. Fiecare pe alt drum, dar spre acelaș scop cu toții.

Dacă acest dublu joc politic nu ne este simpatic, el nu poate fi nici de condamnat. Oamenii politici dela Budapesta sânt, mai întâi de toate, unguri și patrioți. Și ei nu mai au timp să aleagă mijloacele când se pun în cumpănă interesele superioare ale neamului lor,—un exemplu care ar trebui urmat și în alte părți.

Și, ca o concluziune care ni-se impune, o mărturisim sincer: ne temem, nu cumva patriotismul unguresc să fie mai puternic decât toate socotelile românești...

O. Bucșan

UNGURII ȘI GERMANIA

«Întăririle pe cari le-am trimes, în cel mai scurt timp, atât noi cât și *mai ales* aliatul nostru german, în punctele primejduite, fac să se simtă efectul lor și acum ne aflăm în fața unei contra-ofensive care înaintează pas cu pas».

Contele Ștefan Tisza a încercat că liniștească cu aceste cuvinte văditele semne de nemulțumire și îngrijorare ce s'au manifestat în Camera din Budapesta și de sigur în toată țara ungurească în fața recentelor succese ale ofensivei rusești. Cuvintele contelui Tisza au avut efectul unui paliativ: au potolit durerea pentru o clipă, fără să vindece boala, fără să oprească măcar izbucnirea convulsivă instinctivă cum au fost întreruperile mereu repetate, sarcastic-dureroase ale deputatului Iusth Zanos.

Nu se poate să nu ne oprim însă asupra unui amănunt din cuvintele primului-ministru ungar. Va să zică primejdia care amenința armata austriacă a fost înlăturată grație întăririlor austriace și mai ales celor germane. Acest *mai ales* are o savoare particulară. El ne face să zâmbim și să facem mărturisirea că primul ministru ungar este de o remarcabilă sinceritate.

Oare francheța contelui Tisza fi-va ea primită cu zâmbetul nostru și în opinia publică din Germania? Fi-va ea remarcată ca o mică parte din uriașa datorie de recunoștință pe care Ungaria o datorește Germaniei?

În Germania poate nu este nimeni care să nu cunoască în deajuns partea de contribuție enormă a Ungariei la rezultatul nefavorabil de până acuma al războiului. Dacă agresiunea germană nu a avut rezultatul victoriei repezi, fulgerătoare, cum se contase printr'un calcul de precizie matematică, dacă războiul a fost început în condiții militare și diplomatice nefavorabile — subliniem: și *militare* — acest lucru trebuie să se scrie în foarte mare parte și pe socoteala ungarilor.

În Germania slăbiciunea armatei austro-ungare este un fapt comentat cu aceeaș notă de dispreț și ironie ca și în România.

Mai ales la începutul războiului s'au vădit două lucruri: inferioritatea artileriei austriace, ca număr și pregătire și inferioritatea dezastruoasă a ofițerului austriac.

O anecdotă germană caracterizează în următorul mod sarcastic raportul dintre valoarea ofițerului german și austriac; Cu ocazia unor transporturi de trupe prin Ungaria, ofițeri germani și austriaci se întâlneau undeva într'o mare gară, de încrucișare.

Un ofițer austriac se apropie de unul german. Salutând militarmente el îi spune:

— *Ich habe die ehre.* (Am onoarea).

— *Ich habe die Arbeit.* (Am partea de muncă) răspunde scurt ofițerul german.

Această anecdotă curentă arată că în toată Germania inferioritatea armatei austriace este o dogmă. Pe lângă cauzele firești ale poliglotismului austro-ungar, a nemulțumirilor naționale, *cauza adeverată a slăbiciunii militare austriace este lungă și înverșunată rezistență ungurească împotriva oricărei reforme a armatei și împotriva oricărui nou credit militar.*

*

Încă dela sfârșitul ultimului deceniu al secolului trecut, când un guvern unguresc *Banffy* a căzut pe tema noilor credite militare, a început lupta ungarilor *Kossuthiști* împotriva limbii germane în armata comună austro-ungară. În anul 1902 guvernul prezidat de *Szél Kalmán* a ridicat din nou pretențiunile militare cerute de dinastie și de coroană. Ei bine, timp de zece ani de zile, dela 1902 — 1912 opoziția *Kossuthistă* a isbutit prin o înverșunată luptă să împiedice realizarea acestor proiecte de înnoire și mărire a puterii militare austro-ungare. Reformele și creditele militare cerute de guvernul *Széll* în anul 1902 au fost votate abea la 1912 sub guvernul *Luzács*, după lupte și scene de o violență nemaipomenită, după atentatul cu revolver al deputatului *Kovács* împotriva contelui *Tisza*.

Din cauza opozițiunii ungurești, care cerea acordarea limbii de comandă ungurească în armată, *timp de zece ani Germania a trebuit mereu să-și amâie planurile sale de agresiune împotriva Rusiei și Franței.*

O serie întregă de momente extrem de favorabile planului german de cucerire și hegemonie au fost pierdute pentru că armata austro-ungară nu era pregătită.

*

Să încercăm să enumerăm aceste momente.

Cel dintâi a fost în anul 1905, anul înfrângerii rusești în Man-

ciuria și al revoluției în Rusia. Armata rusă fiind dezorganizată prin corupțiune, demoralizată prin dezastre și subminată de curente revoluționare, țara întreagă străbătută de un suflu de anarhie disolvantă *niciodată* Rusia nu ar fi fost mai ușor de învins și de cîmpărit ca atunci. Polonia, Ucraina, Finlanda, Curlanda, Liolanda, Estonia, Basarabia ar fi putut să fie răpite Rusiei pentru totdeauna. În Ungaria însă în acelaș an opoziția trântise guvernul în alegeri, începuseră orgiile rezistenței pasive și întreg poporul unguresc cânta: *Mégis hunczut a német* (un cântec popular antigerman).

Al doilea moment: anul 1908—9 (criza anexiunii bosniace) ar fi fost de asemenea foarte favorabil spre a ataca Rusia și Serbia, fără nici un rizic serios.

Al treilea moment: anul 1910 afacerea Delcassé.

Al patrulea moment: anul 1911 cu afacerea Marocului (faimosul *Panthersprung nach Agadir* cu conferința dela Algeciras).

Al cincelea moment: anul 1912—13 războiul balcanic.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Să nu uităm că la începutul acestor crize situația era favorabilă și pentru alte motive. Pe lângă slăbiciunea armatei ruse, pe lângă revoluția rusească se mai adăogau următoarele fapte:

1) *Criza internă din Franța.*—Ravagiile ideilor de internationalism și socialism, agitația antimilitaristă a lui Hervé, conflictul dintre stat și biserică, semnele de anarhie și revoltă în armată, catastrofele navale cu explozia pulberii pe vasul *Jéna* etc. făceau ca Franța să treacă pe-atunci printr'un moment de slăbiciune, priclică unei agresiuni fulgerătoare.

2) *Anglia nu se legase de Franța și Rusia.* Pe la începutul acestei epoce neutralitatea Angliei era încă sigură față de un conflict franco-german. Cu acest chip, flota germană, ajutată de armată, ar fi ocupat ușor toate coloniile franceze, visul politicii coloniale germane.

3) *Italia și România ar fi mers cu Austro-Ungaria* ceea ce ar fi asigurat și mai mult victoria armatelor germane atât în Franța cât și în Rusia putredă și scorburosă de revoluție.

4) *Atitudinea Suediei* care, în fața victoriilor germane ar fi intrat de-asemenea în Rusia spre a-și relua Finlanda, răpită cu o sută de ani în urmă.

5) *Atitudinea Japoniei* care, nemulțumită cu pacea dela Portsmouth ar fi intrat din nou în acțiune spre a-și realiza revendicările împotriva Rusiei, pe atunci socotită ca vrășmașa ei ereditară.

6) *Intrarea în acțiune a Turciei împotriva Rusiei.* Iată o constelațiune politică internațională mai favorabilă decât ori când pentru planurile germane de cucerire. *Niciodată de când există, și cât timp va mai trăi imperiul german nu s'a prezentat un moment mai oportun pentru realizarea tuturor aspirațiilor cele mai îndrăznețe și nebune ale poporului german.* Azi când vedem uriașa forță militară industrială și morală a Germaniei putem spune că *atunci* victoria ar fi fost a ei, *fără nicio îndoială.*

Dar momentele au trecut. Rând pe rând, factorii cari le creiaseră s'au transformat. Armata rusă s'a refăcut, Franța s'a regenerat printr'o minunată renaștere a spiritului național, Anglia a trecut de partea dușmanilor Germaniei, Italia, România, Japonia de asemenea în sfârșit Turcia a fost bătută, slăbită și imbucătățită în 1912—13.

Plină de îngrijorare și de mânie neputincioasă, Germania va fi asistat la trecerea atâtor momente. Toate interesele ei îi cereau să intre în acțiune, la victorie sigură, repede și ușoară, spre realizarea *Weltreichului* german. Dar ce folos: *armata austriacă nu era pregătită, ea nu avea artilerie, contingente și credite.* Unele regulamente ale ruginitei armate austriace erau încă *de pe timpul Mariei Teresa* în vigoare. In anul 1908 ministrul de război generalul Schönaich, văzând rezistența ungurească, demisionă făcând istorica exclamațiune :

— Die Armee verdorrt! (Armata se ofilește).

Abea în 1914, doi ani după reforma militară din 1912, Germania putu să intre în acțiune, încercându-și norocul măcar acum. *Era prea târziu.* Încăpăținarea ungurească o făcuse să piardă pentru totdeauna momentele oportune.

Ea a salvat Europa de jugul hegemoniei germane.

Gh. Pădure.

1

1 „GROSS-DEUTSCHLAND“

„Războiul nu trebuie să lase învinsului decât ochii, ca să poată să plângă. Modestie din partea noastră, ar fi nebulie curată“.

Otto Richard Tannenberg.

Conducătorii Germaniei, fermi decise de a da lovitura cea mare, pentru a-și putea realiza planurile lor de dominațiune mondială, au trebuit, în afară de pregătirea militară, diplomatică și financiară, să pregătească și opinia publică în sensul războiului *agresiv*, și în acest scop au recurs la o întreagă serie de oameni de seamă, militari, publiciști, savanți, cari au creat o literatură ad-hoc, literatură de propagandă răsboinică.

Generalul Bernhardt, Keim, Schiemann, Rohrbach, Revenslov, Tannenberg sunt în afară de mulți alți, reprezentanții cei mai autorizați ai acestei propagande, care urmărea familiarizarea poporului german cu ideia unui apropiat și mare războiu contra Franței și Rusiei.

„Gross-Deutschland“ scrisă de Otto Richard Tannenberg și apărută la 1911 face parte din acest soi de literatură și ne arată clar la ce instincte și aspirațiuni apela această propagandă. Ea rezumă și ilustrează învățăturile ce pangermaniștii le dădeau maselor populare, cari se pot condensa în următoarele puncte :

1. *In orice vom întreprinde ne putem lipsi de baza de drept, de oare ce avem forța.*

2. *Tot ce vom face ne este îngăduit, de oare ce alții au făcut-o înaintea noastră.*

3. *Riscurile sunt minime.* Adversarii noștrii sunt divizați. Ne vom înțelege cu Englitera. Englezul este negustor. În schimbul neutralității sale, îi vom ceda o parte din imensa pradă ce vom cuceri în acest războiu. Japonia va ataca Rusia pentru a împlăni idealul său de expansiune în extremul orient.

4. *Câștigul va fi enorm.* Pământ, atât cât vom voi. Fiecare va avea lotul său, capitalul său, uneltele sale de muncă. Fie care va avea datoria de a crește și a se înmulți. Asia anterioară va fi toată germană; Germanii vor avea un mare imperiu african; o americană de sud germană. Când vom avea nevoie de mai mult, nu vom avea decât să întindem mâna și să mai luăm.

5. *Nu trebuie să ne fie milă de înviși.* Le vom lua totul.

Micile state : Elveția, Belgia, Olanda vor fi fericite de anexarea lor la imensul imperiu. Ele care nu contează, atât cât vor fi corpuri autonome, vor exalta în fericirea puterei, imediat ce nu vor mai fi decât celule ale organismului nostru prodigios.

De la primul și până la ultimul rând al acestei cărți, Tannenberg prezintă cititorilor săi germani, în culorile cele mai atrăgătoare, perspectiva profitului, viziunea prăzei enorme, ce acești cititori vor avea s-o împartă între ei. El le arată forțele lor, și slăbiciunea ei, a prăzei. Germanii sunt atât de tari și de bine pregăliți ! Ce rușine de a nu încerca lovitura ! Ce mai așteaptă ? Mizerabilul lor domeniu de 549.000 de kilometri pătrați îl vom îndoi, și pentru cine ? Pentru veteranii de la 1870, pentru lucrători din fabrici, cari se vor întoarce la agricultură.

Locuitorii țărilor cucerite vor fi expulzați. Germanii vor lua numai pământul gol. Iar banii pentru exploatarea acestor noi domenii vor fi furnizați tot de învinși, în special de Franța, care va plăti 60 de miliarde indemnizație de război.

Riscuri puține, un război scurt și pe urmă viață ușoară pentru părinți, copii și strănepoți, bogăția în pământ și capitaluri, prosperitatea industriei, debușurile asigurate.

Intreaga carte este calculată pentru a deștepta instinctele violente ale mulțimei pentru a stimula poftele unei prăzi bogale și ușoare.

Extrem de interesant este și modul cum prevede D-l Tannenberg viitorul tratat de pace pe care Germania îl va încheia cu poarele învinse și de aceia ne vom opri mai mult la această parte a cărții sale, rezumând-o mai la vale.

Deci, dela Tannenberg cetire :

1. Franța cedează 1744 km ? cu orașele Epinal, Nancy, Lunéville, Verdun și Sedan.

2. Populația acestor departamente va evacua vechile lor locuințe în timp de un an de la semnarea păcii.

Terenul împărțit în domenii de 40-60 de pogoane va fi donat soldaților, cari s'au distins în acest războiu.

3. Franța se declară de acord cu anexarea de către Germania a Belgiei și Olandei, cu coloniile lor, de asemenea primește intrarea în imperiul german a Luxemburgului și a Elveției.

4. Franța se obligă a coloniza pe Valonii din Belgia cari vor fi obligați a-și părăsi căminurile lor în timp de trei ani de

la semnarea tratatului. Pământurile acestora vor fi împărțite tot soldaților germani, astfel această provincie de frontieră va avea peste 3 ani în caracter pur german.

5. Franța cedează Germaniei proprietatea celor 15 miliarde împrumutate Rusiei.

6. Franța plătește Germaniei treizeci și cinci miliarde de mărci (43.750.000 franci) ca despăgubiri de război. Plata se va efectua în timp de 5 ani, în care timp trupele germane vor ocupa Franța până la hotarele spaniole și italiene.

7. *Franța renunță la flota sa, care trece în proprietatea statului german.*

8 *Franța renunță la coloniile sale, în afară de Algeria, în favoarea Germaniei.*

9. Franța cedează Italiei Corsica și regiunea alpiilor maritimi.

10. Rusia cedează Germaniei 202.000 km. pătrați în Lituania și provinciile baltice. Locuitorii acestor provincii vor fi de asemenea evacuați pentru a face loc unei populații curat germane.

11. Rusia consimte la crearea unui nou regat polonez, căruia îi va ceda Polonia rusească. *Noul stat va da azie tuturor Polonilor; cari va fi obligați a părăsi Germania și vor fi așezați în regiunea Bugului, afluent oriental al Vistulei.*

Noul regat Polonez va fi format din vechea porțiune rusă a basinelului Vistulei și din Galiția, și va face parte din noua Austrie.

12. Rusia se declară de acord cu tratatul politic încheiat între casa de Hohenzolern și casa de Habsburg, tratat care regulează soarta fostului stat al Austro-Ungariei.

13. Rusia cedează Finlanda Suediei.

14. Rusia cedează Japoniei regiunea fluviilor Amour și Lena, cu pământurile care se întind la nord și est. Ea aprobă anexarea Manciuriei la Japonia.

15. Englitera se declară de acord cu toate punctele acestui tratat.

16. Englitera va servi de intermediar pentru pentru plata indemnității de Război a Franței către Germania.

17. Germania împarte cu Englitera coloniile franceze.

a) Germania anexează Congo francez, Madagascar, insulele Comore, la Réunion, Obok, Indo-china, Cambodga, Cochinchina, Ananul și Kwang-cu-Wan, insulele la vest de indii și posesiile franceze din Australia în total 4.453.200 km. cu 23.208.000 locuitori.

b) Anglia anexează o parte din Indo-China în Indii resturile posesiunilor franceze, Senegambia, basinul Niger-ului, Guinea, Dahowey, Coastele occidentale și orientale ale Tohad-ului și Caiena în America de Sud.

c) Germania și Anglia cedează Tunisul Italiei.

d) Algeria rămâne colonie franceză.

18. Germania împarte cu Englitera coloniile portugheze.

a) Germania ocupă Timor, Kambing și Macao, insulele St-Tomas, du Prince și Cap Verde, posesiunile portugheze din Africa occidentală și Angola.

b) Englitera anexează Africa orientală portugheză, coastele Mozambicului și Sofala, Din, Daman și Goa, din Indii, Port-Guinea și republica Siberia.

19. Germania și Anglia se înțeleg asupra delimitării sferelor lor de influență în China.

Anglia alege Tibetul, Tuchestanu, cursul superior al râului Yany-Tsé-Kiang și basinul fluviului Galben. Germania alege cursul inferior al râului Yany-Tse-Kiang și Hoangho.

Rusia primește ca îndemnizare Mongolia occidentală. Japonia obține Mongolia orientală.

20. Germania și Anglia se înțeleg asupra sferelor de influență în America de Sud.

Germania ia sub protecția sa republicele Argentina, Chili, Uruguay, Paraguay, Sudul Boliviei și partea meridională a Braziliei. Anglia ocupă republicele Peru, Ecuador, nordul Boliviei și vestul Braziliei.

21) Anglia și germania sunt de acord pentru a menține în toate circumstanțele această convenție în privința Americii de Sud contra eventualelor protestări a Statelor Unite din America de Nord.

Niciun cetățean al unui stat străin nu poate achiziționa imobile, mine, stabilimente industriale, case și ori ce alte proprietăți în statele Americii de Sud. Aceste țări trebuiesc să deprindă pentru aprovizionarea lor în produse industriale, exclusiv de Germania și respectiv de Anglia. Concurența celorlalte state este înlăturată prin taxe în valoare de 100% ad valorem.

22) Germania și Anglia oferă Statelor Unite, în schimbul consimțământului lor, protectoratul asupra statelor Mexico, Nicaragua, Costa-Rico, Henduas, San-Saliodar, Haiti, Colombia, Venézuela și San Domingo.

23) Germania și Anglia convin ca Asia-Mică, Syria, Mesopotania, Palestina, Persia occidentală și Arabia de Nord să treacă sub protectoratul German, iar Arabia de Sud, Afganistamul și Persia orientală sub cel Englez.

24) Germania cedează Engliterei, basinul Kagera între Ulineve și lacul Tanganyika.

25) Anglia cedează Germaniei insulele Zanzibar și Pembo, baia Balenelor și jumătatea de Sud a Maldivelor.

26) Casa de Habsburg cedează Germaniei toate teritoriile situate la Vest de linia Nord-Sud descrisă mai jos. Tratatul lasă intact vechiul hotar între Silesia orientală și Galiția; apoi frontiera urmează linia de despărțire a apelor între râurile Waag și March, atinge Dunărea mică la 40 de km. mai jos de Presburg, traversează insula Sschüt și ajunge Dunărea mare la 15 hm. la est de orașul Raab. Râul Raab, cu cei doi afluenți ai săi, rămân la occident de noua frontieră. Râul Merhal rămâne la est. La isvorul râului Zals, care curge în lacul Balaton, noul hotar ia direcția spre sud-est, atinge Drava la revărsarea râului Mur, care vine din Stiria, continuă dealungul Dravei până la 10 km. la vale de Barsch și la Sava la revărsarea râului Una, a cărui basin rămâne la vest. Linia de frontieră urmează la sud-est linia alpiilor dinarici și atinge marea adriatică 20 km. la nord de punctul de revărsare al Nurentei

27. Imperiul German consimte la fondarea «noului imperiu habsburgic», compus din regatele Ungarii, Poloniei, *României*, Serbiei și Bulgariei.

28. Capitala noului imperiu este Ofen-Pest (!).

29. Regatul Ungariei se compune din Ungaria și *Transilvania*.

30. Polonia este formată din Galiția, *Bucovina* și din teritoriile Vistulei de mijloc, iar la est din basinul Bugului superior și al afluenților săi, Regatul Poloniei se angajază să dea azil celor 3 milioane de Poloni care vor fi forțați să părăsească Germania. Capitala va fi Varșovia.

31) Regatul Serbiei se va forma din Bosnia, Herțegovina, Slavonia, Dalmația meridională și din Serbia cucerită. Litoralul său merge de la Antivari, până 20 km. la nord de Marenta. Porturile pe Adriatica sunt Canaro, Ragusa și Antivari.

Serajevo va deveni capitala regatului.

32. Prin intervenția și cu ajutorul Imperiului German *casa regală de Hohenzolern-Sigmaringen cedează regatul României im-*

periiului Habsburgic. Din țările cedate de casa de Habsburg Germaniei se formează pentru casa regală de România un regat Austriac, cuprinzând: Austria de sus, de jos, Stiria și Tirolul. Regatul României este mărit cu basinul Nistrului, astfel Basarabia care până la războiul Ruso-Turc din 1877, aparținea României, devine din nou românească.

Din această cesiune se exceptează insula Dranova.

La Vărsarea Dunărei în mare cu muntele Besch-Tepe, înalt de 242 metri unde se va construi un port liber german pentru comerțul Germaniei cu țările de pe litoralul mării negre.

33. Regatul Bulgariei se unește de asemenea cu imperiul Habsburgic.

34. Imperiul Habsburgic recunoaște protectoratul Germaniei asupra Turciei, adică asupra Constantinopolului, Asia mică, Mezopotamia, Syria, Palestina, Armenia. Kundisanul și Arabia de Nord...

* * *

În linii mari, așa trebuia să se prezinte lumea viitoare, după un războiu victorios pentru Germani. Din fericire pentru întreaga omenire rezultatul războiului nu va fi acela prevăzut de Otto Richard Tannenberg și de aceia din ordinul și îndemnul cărora a scris această carte de o imoralitate nemai pomenită.

Visul nemților de a deveni stăpânii lumii întregi s'a evaporat grație proastei lor pregătiri diplomatice, căci cât de bine au fost pregătiți militărește, atât de slabă a fost acțiunea lor diplomatică. Englitera, pe a cărui neutralitate ei contau cu cea mai mare siguranță, este factorul care le aduce în tabăra aliaților victoria definitivă și zdrobitoare.

Cu toate acestea am crezut nemerit a arăta poporului românesc intențiunile guvernului german față de toate statele lumii și în special față de țara noastră, căreia, cu toate că pe vremea când această carte a fost scrisă, era aliata credincioasă a Germaniei; i-se rezervă soarta înglobării ei în noul imperiu habsburgic, care însuș n'ar fi fost altceva decât o sucursală politică și economică a imperiului german.

Dar pe semne, ne va feri D-zeu și de victoria nemților și de nebuniile lor...

1

Virgiliu Al. Popescu

IN TABARĂ... 1)

„...Noi n'auzim o vorbă bună
 „Din gura lor eu ochi de fiară
 „Ne bănuese și ne măsoară,
 „Tovarăși vitregi vieșii noastre,
 „Fără de lege, fără țară.
 „Când ne pornim în joc ne, doare
 „Ispita crudei răsbunări,
 „Privim spre cele patru zări,
 „Și nu ne vine nici-o veste
 „Din oarbele îndepărtări...
 „Apoi, cu dorul strâns de moarte,
 „Uitam de falnicii Carpați,
 „Și-alăturea de cei spurcați
 „Ne'n văluim în lupta eruntă
 „Și nu ne mai gândim la frați.
 „Și zilele ne trec gonite
 „Ca frunzele pe drum de vânt,
 „În fața lor n'avem cuvânt,
 „Cu proașcă de strigări de ură
 „Ne pleacă ochii în pământ.
 „Pe mulți din noi i-a dus la moarte,
 „În ștreanguri sufletul și-au dat
 „Și-acolo corbii i-au mâncat,
 „Ca să nu nase odată gândul
 „De răzbunare și păcat...
 „O, Doamne, dă-le lor norocul
 „Ce nouă ni l'ai hărăzit,
 „Să poarte lanțul rugăit,
 „Căci noi robim d'atâtea veacuri.
 „Sorocul ni s'a împlinit...
 „Și astfel dae'o fi, măi frate,
 „Ne-om răzbuna atunei și noi...
 — „A, ce-ați vorbit Valahi la voi?“
 „Și-a 'mărmurit pe loc flăcăul
 — „Vorbeam de vom muri eroi“....
 Și 'ndată i-au luat din urmă,
 Și'n deal la ștreanguri i-au suit...
 O vorbă aspră un gest strivit,
 S'au strâns frânghiile sinistre,
 Și'n ele corbii i-au ciupit...

Epurenii-de-Huși, 1916.

Const Animini

1) Din volumul „Căntecele Martirilor“ ce va apare în curând.

POLITICA NOASTRĂ CULTURALĂ

— Conferința d-lui C. Sp. Hasnaș —

La 24 Februarie 1916, D-l C. Sp. Hasnaș a dezvoltat la cercul de studii al P. N. L. o conferință asupra «Condițiilor vieții culturale a Românilor din afară de Regat».

Insuficiența informațiilor și concluziile prea puțin justificate ale acestei conferințe au fost proprii creării unei atmosfere, nu tocmai favorabile în acele cercuri ardelenesti care sunt în măsură să compare realitatea din Ardeal cu cele spuse de d-l Conferențiar—la București.

O spunem dela început, că n'am prea putut să ne dăm dămim asupra *scopului* acestei conferințe.

D-l Hasnaș nu ne aduce nici o colecție ordonată de informații nici contribuții noi pentru cunoașterea stărilor din Ardeal, deși d-sa nu e lipsit de aceste pretenții... Cel puțin așa se arată prin supăratele rânduri publicate în «Flacăra», prin care ne cerea răbdare până când conferința va apare în broșură.

Adevărat că am așteptat aproape trei luni, — dar în sfârșit a apărut broșura cu prima parte a *studiului* «Politicii noastre culturale».

Răsfoiesc broșura apoi o iau rând cu rând: o cumpănesc, consult însemnările făcute la conferință, recitesc darea de seamă făcută atunci dar reținută dela publicare în urma promisiiei broșurii,—și iar nu mă dumiresc.

Căci broșura coprinde ce nu s'a spus în conferință și în conferință s'au spus lucruri pe care nu le găsim în broșură.

Ori, aceasta nu poate fi o procedare loială.

Ca să fac imediat dovada, reproduc aici următoarele rânduri din darea de seamă asupra conferinței, care era culeasă de acum trei luni, dar a cărei publicare în așteptarea broșurii promise, am crezut, că e bine să o amân:

—«D-l Hasnaș a spus că atât învățătorii rurali din Bucovina cât și cei din Ardeal n'au o activitate extra-scolară și că abia acum să fac în această privință primele începuturi.

În forma aceasta, d-sa a făcut și o apreciere eronată și o învinuire gratuită, nesocotind în același timp o activitate remarcabilă săvârșită de dascălii noștri—*tocmai în afară de școală.*

La fel credem că e o critică nejustificată sau exagerată afirmațiunea că atât studenții cât și profesorii facultății teologice române dela universitatea din Cernăuți—în urma spiritului și neajunsurilor germane și rutene, descurajați cum sunt, nu ne-au dat aproape nimic și nu fac decât o muncă de mântuială.

Când acolo avem profesori ca: Dr. Sextil Pușcariu, continuatorul marelui Dicționar al limbei românești, pe valorosul Eusebie Popoviciu și pe învățatul I. Nistor—o astfel de apreciere e cel puțin inoportună

— Deși d-l Hasnaș, mai ales când a vorbit despre Ardeal, a insistat de câteva ori și asupra unor aspecte din viața noastră politică,—nu ne-a putut lăsa impresia că a avut prilejul să cunoască nici unele din cele mai curente chestiuni politice de peste munți.

— În chestiunile economice ni se pare că e tot atât de puțin norocos. Căci altcum nu putea să presinte cum a prezentat, chestiunea parcelărilor de moșii, spunând că după o hotărîre a Federației băncilor de acolo (hotărîre care nu există) ca să se parceleze moșii, nu poate înțelege pentru ce a fost parcelată numai o singură moșie prin banca «Albina» și una prin «Concordia» (care nu există). Adevărul e cu totul altul și băncile românești dacă n'au parcelat decât vre-o 120 moșii, motivul a fost că au fost stingherite de politica ungurească și mai ales de banca ungurească de colonizări *Altruista Bank*, care își are sediul la Budapesta și nu la Cluj, cum spune d-l Hasnaș.

Apelul făcut de d-l Hasnaș către partidul politic național român ca să se ocupe mai în de aproape cu chestiuni economice, — e de sigur puțin potrivit, de vreme ce structura și activitatea acelu partid nu poate fi judecată după partidele politice de aci, care se alternează la putere, pe când în Ardeal tot ce au Români de scamă face parte din singurul partid național care există.

Amințind de «Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român din Transilvania»,—d. Hasnaș neavând, se vede prilejul să cunoască în deajuns raporturile din Ardeal conchide că modestul capital de 1.400.000 coroane și cele peste 9000 volume din Biblioteca, de care dispune «Asociațiunea», nu sunt nici pe departe îndesulătoare scopului urmărit. De sigur că nu sunt, dar tot atât de sigur este că activitatea «Asociațiunii» nu s'a întemeiat pe capitalul material—ci pe celelalte mijloace sociale și culturale care îi stau la

îndemână atât la Sibiiu, în centru, cât și în cele aproape 100 despărțăminte (secții) răsfirate pe întreg ținutul românesc.

Și apoi biblioteca ce propunea d-l Hasnaș să facă Liga culturală—ă făcut și «Asociația»—împărțind prin despărțăminte o jumătate milion de broșuri.

Nu mai vorbesc de adunările, conferințele, șezătorile literare organizate prin «Asociație» și prin despărțăminte și de celelalte ramuri de activitate, dezvoltate prin «Asociație», pentru că sunt convins că d-l Hasnaș numai în lipsă de date asupra acestora a riscat concluzii atât de puțin justificate asupra importanței activității și rezultatelor culturale ajunse în Ardeal cu ajutorul Asociației.

Dacă aprecierile d-lui Hasnaș asupra presei din Ardeal nu acopăr realitatea. Afirmarea că Societatea pentru fond de teatru român nici după o existență de peste 40 ani nu și-a fixat o organizație, *pentru că n'a deschis* teatrul român—e isvorâtă desigur din neînțelegerea luptei de atâția ani, ce să poartă cu guvernul unguresc care nici până azi *n'a permis* înființarea unui teatru român—fie chiar și ambulant.

Fără să mai amintesc că d-l Hasnaș a făcut o îndrăsneală și ignitoare afirmație când a spus că femeile din Ardeal, trecute prin școli să desprind din viața românească și vorbind ungurește să amestecă în societățile streine—cred că chiar numai din aceste câteva spicuri să evidențiază faptul, că d-l Hasnaș n'au avut norocul să presinte selectului și numerosului său auditoriu o icoană fidelă a situației reale în care se găseau până la războiul românii din afară de Regat».

În broșură, D-l Hasnaș a suprimat cele spuse la adresa femeilor române, apoi învinuirea adusă Societății Fondului de Teatru că n'a instituit nici după 40 de ani un Teatru precum și unele din aprecierile critice asupra activității Asociațiunii.

În schimb a întregit aprecierile asupra învățământului superior din Bucovina, adăogând *exceptia* dela pagina 46 a broșurei, care începe cu: Numai cursurile de istoria literaturii române și de istoria românilor etc.

A schimbat apoi în întregime spusele asupra organizării economice prin bănci și asupra parcelărilor de moși prin băncile românești.

A eliminat din broșură învinuirea adusă în conferință dască-

lilor români care n'ar desvolta o febrilă activitate extra-școlară. Și în general broșura are tonul îndulcit, în locul criticismului rece și descurajator care stăpânea conferința.

* * *

Desigur că ne bucura *corecturile* făcute în broșură dar nu știm care cale i-ar sta deschisă d-lui Hasnaș să *rectifice și pentru autorul conferinței* cum a rectificat și întregit datele și mai ales *aprecierile* — în broșură.

* * *

Concluzia e simplistă și se impune:

Se face o mare greșeală când probleme, ca cele atinse de d-l Hasnaș să tratează cu atâta ușurință și cu o atât de evidentă lipsă de competență. Căci, citirea a trei publicații nu-ți poate asigura dreptul să faci aprecieri și să dai lecțiuni asupra unor lucruri străine de preocupările tale constante.

Pentru noi rămâne o curiozitate de neînțeles faptul că, atunci, când în țară se găsesc atâția frunțași bucovineni, bărbați de școală, ca Distor, Grămadă, Tofan, Marmeliuc și a., cu o cercetare asupra școlilor din Bucovina a trebuit să fie încredințat tocmai d. Hasnaș, care poate fi un bun scriitor, dar n'are nici experiența și nici cunoștința adevărată a lucrurilor despre care vorbește în această conferință. Și credem, că însuși d. Hasnaș a dat dovadă de prea multă îndrăzneală atunci, când s'a apucat să ne lămurească asupra unor chestiuni îndeajuns de cunoscute de pe urma lucrărilor, mult mai meritoase, ale d-lor Enescu, Ghiбу, Morariu, Greciuc etc., — aruncând, ca scuturate din mână, date rigide și aprecieri pripite despre viața culturală, politică și economică a Românilor din afară de Regat.

Vasile C. Osvadă.

PRISONIER LA RUȘI

III

In tabăra de prizonieri

(Continuare)

Câtă vreme ne-am bucurat de libertate deplină, nu aveam mult contact cu ofițerii prizonieri (colegii noștri) afară de cei cu cari stăteam într'un apartament, cu cari aveam păreri politice identice și cu cari aveam bucătărie comună. Dar nici euaceștia nu ne făceam mult de lucru. Având camera noastră eu cu preitenul G. și cu Italianul Giovanni, timpul liber îl petreceam acasă. Când ne plictiseam, eșiam la plimbare pe câmp, prin păduri, sau închiriam o sanie sau droașcă, care ne plimba pentru 40 copeici o oră întregă. Mai intram în vre-o cafenea, sau la vre-o familie ru-sească cunoscută și trecea ziua.

Acum însă după cum vă spuseseam mai înainte eram nevoiți să stăm într'o casă (cu grădină) 30 — 40 inși fără libertate. Nu aveam voie să ieșim din curte, decât cu permis și atunci însoțiți de un soldat rus, mai cu „vintovcă“ (pușcă) pe umăr, mai fără ea, după cum era regimul de sever. Știindu-ne însoțiți pretutindeni de acești soldați, mai bine ne lipseam de eșirile prea dese, cari de altcum nici nu mi se prea încuvințau, și numai în caz de nevoi mai mari ne hotăram să cerem permis pentru părăsirea locului 2—3 ore.

În chipul acesta e natural, că având—neavând eram siliți să stăm ziua întreagă în casă și în ogradă, în societatea colegilor. Conlocuitorii noștri erau koși de naționalitate slavă, în mare majoritate cehi. După număr le urmau acestora polonii, rutenii, sârbii, croații, slovenii, slovacii etc.

Timp de 6 luni de zile cât am stat cu ei împreună am avut prilejul de-ai cunoaște mai de aproape și de-a ne desgusta de societatea lor plină de certuri și intrigi.

Ținuta, capacitate, feliul de judecată și gradul de cultură al ofițerilor activi din Austro-Ungaria (vorbesc în ge-

neral] ne era destul de cunoseută, ca să nu avem nici o comunitate cu ei. Las'că între slavi, români și italieni erau foarte puțini ofițeri activi și chiar cari erau își renegau naționalitatea. „Ich bin ein Österreicher“ răspundeau ei fiind întrebați de naționalitatea lor. Bieții de ei confundau cetățenia cu naționalitatea.

Mult mai mult m'au surprins însă ofițerii de rezervă. Aceștia mult—puțin așa cum erau, totuși reprezentau pătura intelectuală a poporului din care fac parte. Erau intelectuali, unii chiar cu situații civile frumoase — ca inspectori de școale, ingineri, avocați, medici, mari proprietari, profesori, funcționari de tot felul etc. Dela aceștia ne așteptam să aibă o cunoștință națională mai exprimată, hotărâtă.

La începutul războiului în anul 1914 și până pe la Paștile din anul 1915, când armata austro-ungară era considerată ca distrusă și Rușii se aflau în Carpați aproape toți Slavi erau rusofili. Pe toți îi înveseliau rezultatele frumoase obținute de ruși pe câmpul de luptă și toți erau convinși de dispariția Austro-Ungariei. Toți prevedeau înfăptuirea idealului lor național. Imdată însă Rușii fură nevoiți a-se retrage, în mod treptat scădea și simpatiile lor față de Ruși, și creștea pentru Austria și Germania.

Ce privește sentimentul național al prizonierilor slavi și general, aceștia se impart cam așa:

Polonii—aproape fără excepție austrofili.

Malorușii din Galiția—rusofili neexprimați pe față.

Ucrainenii—natural—austrofili.

Croașii—austrofili.

Sârbii — erau puțini — trei renegați mari patrioți maghiari, un singur sârb dociorand cu inimă adevărat sârbească. A fost eliberat din prinsoare ca să plece în Serbia. Unul din cei mai simpatiei tineri pe cari am cunoscut vre-o dată, idealist fără pereche.

Cehii—în general—erau mai buni slavi, dar și între ei erau mai multe categorii de oameni: Rusofili pe față erau în total 15 în Tomsk. Aceștia s'au lăpădat cu totul de Monarhie părăsind chiar și religia romano-catolică și trecând la ortodoxie. Ei s'au rugat și au insistat mereu, ca să fie

primiți în armata sârbească. Până la plecarea noastră însă nu li-s'a rezolvit rugămintea, din cauza piedecilor puse de un colonel rus de naționalitate polonă, care după cum ni-s'a părut și nouă făcea pe ascuns o politică germanofilă.

O a doua categorie erau rusofiliile ascunși. Ei erau de principiu ea să se sature și capra, dar să rămâie și varză. Adică în sufletul lor erau ei rusofili și în intimitate cu noi vorbeau cu însuflețire despre realizarea Marelui Boemii și se bucurau de orice mică victorie a Rușilor, dar erau cu ochii și urechile tot în patru să nu-i vadă sau audă vre-un „austriac“ (așa se numiau austrofili) să-i frântească vre-un protocol. Aceștia făceau majoritatea cehilor.

A treia categorie de cehi erau austrofili pe față. Erau mici funcționari de la poștă dela căile ferate, geometrii etc. în sfârșit oameni cari erau de credință, că fără Austro-Ungaria ei trebuie să moară de foame, că ștergându-se Austro-Ungaria de pe fața pământului, să șterge și leașa lor din budgetul țării. Și mai știe Dumnezeu ce credință mai aveau că fieșie care avea ceva de temut.

Certurile, intrigile, denunțările între ei erau la ordinea zilei.

Cehii urau pe Polonii, aceștia pe Malorușii, aceștia pe Ucrainenii și aceștia pe toți cari se lepădau de Austria. Și închipușivă toate combinațiile matematice între aceste naționalități și partidele alcătuite după părerile lor politice și vă veți face o idee de solidaritatea care domnia între prizonierii slavi—în Siberia!

Aceleași stări de lucruri era și în tabăra Germanilor Nemților-austriecei și a Ungurilor.

Neamțul din Germania fudul cum era, disconsidera pe toți ceilalți, chiar și pe neamțul din Austria. Ba că sânt lași, ba că fără Wilhelm azi și Francisc Iosif ar fi în Siberia ș. a. m. d.

Ungurii nu-i puteau suferi nici pe Germanii, nici pe Nemții-austriecei. Dintre toți prizonierii ei erau mai mult batjocoriți de toți colegii lor prizonieri. Căci pierduseră

ei din mândria lor și erau cam umiliți. Cum sânt greoi la învățarea limbilor streine, nu se puteau înțelege cu nimeni, nici chiar cu colegii lor. Și în sfârșit, pentru ca tabloul acesta să fie complet, Nemții-austriei îi disconsiderau și ei pe unguri, chiar îi disprețuiau cu disprețul omului cult față de cel sălbatice.

Bieții unguri ne spuneau că niar da bueros Ardealul numai să-i scăpăm de Nemți, cari au ajuns stăpâni în țara lor.

Deosebiri între certurile slavilor și între ale nemților între ei și cu unguri era, că până ce slavii cu certurile și plânsorile lor se duceau la comandantul rusec, cei din urmă le aranjau între ei. Cu un cuvânt slavii își spălau rușele murdare în fața lumii, iar ceștălăți acasă, fericiți de ochii lumii. Și Rușilor Nemții le-au făcut impresie bună, dând dovadă de disciplină și rânduială. Iar dintre cei dintâiu, după atâtea intrigi și denunțări nici chiar pe cei cu sentimentele curate nu-i mai luau în serios, nu mai aveau încredere în sinceritatea rusofilismului lor.

Între slavi se găseau mulți nemți austriei, jidani și unguri. Fiind ei capturați de către Ruși ca prizonieri, ei au aflat că slavii sânt mai bine tratați și se bucură de libertate mai mare. Cei cari vorbiau vre-o limbă slavă—câtuși de puțin—când se lua interogatorul, spuneau că sânt slavi, adică ceți, sârbi etc. și așa ajungând între slavi erau și ei liberi ca și adevărați slavi și se bucurau de toate favorurile acordate nouă. Punându-ne însă și pe noi sub pază, ei au prefins dela comandament—fără pic de rușine—ca să-i treacă între ai lor adecă între nemți și unguri, că doar ei nu sânt slavi și numai din greșală am ajuns între ei.

Rușii zâmbeau ironic. Oameni de treabă cum erau, le făceau și hatârul acesta.

Cele mai mari certuri și neînțelegeri între, slavi în mare parte au fost provocate de aceste lichele cari îi așteau mereu pe unii împotriva celorlalți. Ba unii dintre ei se foloseau de apucăturile cele mai murdare, ca să-i compromită pe slavii rusofili, scriind scrisori anonime comandantului rus, că acești rusofili sânt agenți provocatori austriei.

Noi nu ne amestecam în certurile lor, ei stam deo-
parte și ascultam ca un fel de arbitri plânsorile din toate
partidele fără a ne alătura unora sau altora.

În societatea aceasta am fost deci nevoiți să stăm 13
luni de zile, unde zilnic auzeam și vedeam repetindu-se
aceleași lucruri, discuții până la ceartă și certuri până la
bătaie.

*

Adeseori stam de vorbă cu prietenul sârb, care de-
asemenea s'a ținut departe de intrigi, și cercetam motivele
acestor stări ce domnia în societatea prizonierilor. Cred
că n'am greșit când am afirmat că motivele se găsesse în
viața aceea fără ocupație, fără distracție în nervositatea
aceasta epidemică s. a. m. d., dar tot mai bine a găsit
germenile certurilor prietenul sârb, când mi-a zis: „As-
tai un rezultat din cele multe, ale politicei habsburgilor“.

Laurian Gabor

(Va urma)

BCU Cluj / Central University Library Cluj
DUPĂ FLORI.

După flori trec fetele'n pădure
Și cucul cântă'n fragedul brădet,
În vad se zbate Mureșului ape,
Din văii furtuna-și saltă noaptea 'neet.

Trec fetele și cântă pe cărare,
Dar cine le așteaptă la răseruci?
Flăcăii cei cu flori la pălărie,
A codrilor doinari și bravi haiduci?

S'au închinat acum ca'n mănăstire
În fața celor patru cruci de lemn,
Acolo dorm flăcăii de la Murăș,
Și crucile le stau sinistru semn.

Și fetele-au svârlit cu flori pe ele
Și învelindu-și ochii au plecat,
Pe drum furtuna le-a luat din urmă
Și'n Mureșul sălbatic le-a 'necat...

Epurenii-de-Huși, 1916

Const. Asimini

1) Din volumul „Cântecele martirilor“ care va apare în curând

ADEVĂRUL ASUPRA TURBURĂRILOR DELA GALAȚI

Cu regret am constatat că aproape toată presa din București a prezentat turburările dela Galați într'o lumină falsă. Informațiunile ce am primit însă dela un bun prieten al revistei noastre ne confirmă aceea ce am bănuit dela început.

Manifestația muncitorilor, duși în rătăcire de niște șefi vânduți și de rea credință, nu a fost o manifestare anti-guvernamentală pe tema scumpeti alimentelor—lucru care a făcut ziarele naționale ca să o aprobe și să-i ia apărarea—ci a fost o manifestație cu caracter *eminamente anti-militarist, anti-național și anarhic*.

Trebuie să deplângem de sigur jertfele de sânge cari au căzut pe străda Portului din Galați, dar acești oameni au murit nu pentru că nu aveau ce mânca, nici pentru că erau nemulțumiți cu regimul politic de azi, ci pentru că au fost ațâțați de niște conducători vânduți ca să moară mai bine în timp de pace manifestând contra războiului, decât să-și facă datoria către țară în timp de război.

De-aici atitudinea lor provocatoare împotriva armatei. Ei bine în nici-o țară din lume armata și-un ofițer astfel insultat nu-are voia să tolereze injuriile unor provocători și a unor nebune cari fac pe „agitatoarele” socialiste. Pe cât știm regulamentul tuturor armatelor *impune* unui ofițer apărarea onoarei sale cu arma. Dacă sublocotenentul Eliad este vinovat de un lucru e că nu a fost destul de energic în îndeplinirea acestei datorii.

Dar pentru ca să se vadă cât de puțin au meritat manifestații dela Galați simpatiile presei din București

vom reproduce scrisoarea pe care-un prieten din Galați ne-o adresează asupra întâmplărilor de acolo:

Galați 15, VI 916.

Iubite D-le Popp,

Săptămâna trecută o delegație de sindicaliști a cerut ajutorului de primar Mitescu, să le dea zahăr. Acesta n'avea zahăr și i-le-a declarat că n'are de unde să le dea de-ocamdată și i-a rugat să aibe răbdare. Cum ei insistau și deveniseră agresivi, ajutorul de primar n'a vroit să'i mai asculte și i-a concediat spunând că nu stă la discuție cu toți derbedei. Sindicaliștii au făcut întrunire la sediul lor și instigați și de-o mizerabilă foiață locală „Galații noi” care ducea o strașnică campanie contra primăriei, au hotărât să facă o manifestație la primărie și să ceară satisfacție. Zis și făcut.

Au venit în număr mare cu femei și cu căruțele, au înconjurat primăria, au huiduit și strigând „jos Mitescu”, „jos războiul”, au cerut satisfacție pentru cuvântul de derbedei. Li s'a dat satisfacție, s'a retractat cuvântul ofensător și au obținut și 3500 kgr. zahăr care li s'a împărțit a 3-a zi de la această manifestație. Incurajați de succesul obținut, au devenit și mai îndrăzneți.

Duminecă 12 curent după prânz au ținut întrunire la sindicatul lor în port apoi au venit în corpore să ție o nou întrunire la „Regal” spre a protesta din nou contra primarului și ajutorului, a căror demisie o cerea cu glas mare.

Au fost oprii de a ține această întrunire. pe motiv că proprietarul sălei refuză să le-o mai acorde. Procurorul în fața armatei, i-a oprit de-a mai înainta și a manifesta pe stradă. D-rul Racovschi care venise expres spre a vorbi la această întrunire, s'a dus cu ei la sindicat și a început a-i ațâța ca să nu se lase, ci să declare greva de 24 ore ca semn de protestare că n'a vrut antreprenorul să le mai dea sala.

Asta se petrecea Duminecă seara, 12 crt. Racovschi a și plecat în aceeași seară. A doua zi, Luni 13 Iunie, văd niște manifeste mici: Cetățeni, veniți să protestăm contra încălcării constituției de către *vândușii Rușilor cari vor să ne târască fara în război*, etc., etc. La ora nouă dimineața, au ținut întrunire la sindicat. Cuvântul de ordin a fost: *Inainte cu orice preț, pe moarte și pe viață*. Au spus-o și conducătorii lor, primul procuror care-i chemase Duminecă seara să-i roage să nu manifesteze.

„Cum o decide mulțimea”.

Au spus-o și comisarului Zane care Duminecă noaptea, îi rugase de-asemeni să fie liniștiți:

„--- Inainte pe viață și pe moarte, ce-o fi să fie”. În vederea acestui lucru, se luaseră Luni dimineața întinse măsuri militare. Sindicaliștii după întrunire la sindicatul lor în port au pornit în corpore să vină în oraș, precedați de căruțe ca să-și deschidă drum mai ușor.

Aproape de palatul Navigațiunei române, întâlnind primul cordon de sergenți, la'u rîpt, și țipând, strigând și fluierând, într'un sgomot infernal, ca o ceată de barbari — ei, care se laudă mereu cu ordinea și legalitatea — au năvălit cu căruțele înainte, asupra soldaților, postați chiar la colțul palatului navigației. Au început de a lovi cu cărămizi, scânduri și pietre ce le adunaseră în căruțe, strigând încontinuu: *Înainte fraților, nu vă lăsați!* Sgomotul era îngrozitor. Ofițerul comandant, i-a rugat frumos să se retragă, odată, de două ori, de zece ori! A pus goarna să sune, făcând somațiile reglementare.

O sindicalistă dintr'o căruță (Janeta Maltus Istraty, evreică din Dorohoi) lovea cu biciul peste obrazul ofițerului *Eliad Decebal* care pară loviturile cu sabia. *Se cunosc și acum loviturile biciului pe obrazul ofițerului.* Un sindicalist se repede la ofițer și smulge sabia și vrea să-l străpungă. Ofițerul îl culcă la pământ cu un glonț de revolver. *În acest moment câteva gloanțe pornesc din jurul manifestațiilor.* Unul lovește pe un soldat care cade scaldat în sânge. Atunci camarazii soldatului rănit, nu se mai pot ține. Răbdase-ră timp de-o jumătate de oră, într'o gălăgie îngrozitoare, înjurături, huidueii, lovituri cu scândura, fuseseră loviți de cai cărăușilor și călcați în picioare. Când au văzut însă pe ofițerul lor lovit cu biciul și pe un camarad lovit de un glonț și plin de sânge, n'au mai putut răbda. Nervii au făcut explozie! *Fără nici-o comandă*, simultan, și dau cu toții îndărăt câțiva pași (erau pept la pept) și încep a trage focuri, riscând a împuşca și pe ofițerul lor care era înaintea frontului. Din această cauză, trag focuri încruciși, spre a nu-și împuşca ofițerul, rămas înaintea și la mijlocul trupei.

Cu mare greu i-au putut opri, într'atât erau de surescitați bieții soldați.

Intr'o clipă, din 1000 manifestați (bărbați și femei) n'a mai rămas unul. Fugeau și țipau!—Au spart geamurile la magazinele alăturate și au intrat cu capul și mâinele. de-a dreptul prin geamuri.

Au rămas morți vre-o 8 și alți 10 răniți. Procurorul și prefectul n'h fuseseră față Dintre autoritățile civile au fost numai comisari și subcomisari.

Am credința că chiar de-ar fi fost și procurorul, lucrurile tot aci ajungeau, căci sindicaliștii erau puși pe scandal. Vroiau să devasteze primăria și să provoace cu orice chip, vărsare de sânge.

Faptul de mai sus s'a petrecut pela ora 10 1/2 dimineața pe strada portului, sub palatul Navigației, ai cărui funcționari priveau incremenți delă al 2-lea etaj. *Toți mi-au declarat la fel, toți se miră de calmul și tăria ofițerului și toți se miră că au căzut numai atâtea sindicaliști, după câte focuri s'au tras.*—Explicația este că mulți soldați au tras în sus.

Să nu uit un incident caracteristic. „După ce manifestații au fugit, au venit câteva femei sindicaliste, din cele mai agresive și întorcându-și spatele spre soldați și ridicându-și poalele în cap, au strigat: *Na mobilizare. Na Ardealul. Mai trageți acum și aci!* Fapt absolut autentic confirmat de toți martorii oculari.

Am vorbit cu amicul meu inspectorul Mardau delă Navigație, mar-

tor ocular, interogat și de parchet și de secretarul general dela interne. Mi-a expus faptele *exact cum și le-am descris mai sus*. La fel mi-au declarat toți, dar absolut toți funcționarii dela navigație, la fel cei dela inspectoratul porturilor dela al 3-lea etaj al aceluiași palat și cari au fost toți martori oculari a acestei scene sângeroase. Multe gioanțe le-a trecut pela urechi, multe au ciuruit ferestrele la cari ei priveau îngroziji. A fost un noroc că n'a fost nimeni din ei atins.

Aceștia sunt sindicaliștii din Galați, despre care d-l Mille spune că „în loc de pâine; au căpătat gioanțe”. *E un neadevăr că muncitorii veneau să ceară pâine*. Parchetul a dovedit că capii muncitorilor arestați *aveau sufe și mii de lei asupra lor, ei cari nu munciseră de luni întregi, și o duceau numai în chefuri*.

Manifestul ce-au lansat Luni dimineața spune textual: „Jos vânduții Rușilor cari vor să ne târască țara în război”. Regret că l'am perdut căci vi l'ași fi trimis în original. Vezi deci unde și-a băgat codița propaganda nemțească.

Aceștia sunt sindicaliștii din Galați, cari au ruinat portul Galați prin numeroasele greve ce fac de 10 ani încontinuu, aceștia sunt cei cari la înfrunerea federalistă din ziua de Sf. Dumitru, anul 1915, au năvălit în sală, strigând: *Jos Popa Lucaci*, *Jos Rusia* și au tăbărit cu ciomegile asupra publicului, răniud parte din oratori.

Aceștia sunt sindicaliștii cari la alegerea dela 8 Ianuar a. c., au huiduit pe părintele Lucaci, neciăsându-l să vorbească la statua lui Negri, spre a mulțami cetățenilor de succesul obținut, aceștia sunt cari în seara aceleiași zile au rupt steagul românesc, l'au călcat în picioare, trăgând și focuri de revolver în cetățeni! O ceată de muncitori, parte străini, anarhici și turbulenți! Terorisau orașul cu grevele și desordinele lor.

Pe aceștia îi apără și-i plâng cu lacrimi false, gazetele d-voastre, chiar cele independente. Mă sufoc, cetind zilnic cum pescuitorii în apă turbure li iau apărarea.

Muncitorii—partē din ei cu cari am vorbit—sunt de bună credință. Suferă multe și doresc o îmbunătățire a soartei lor. Conducătorii lor însă cei locali și cei dela centru, sunt cumpărați de nemți ca să provoace turburări interne ca să ne dea de lucru în interior și să ne luăm ochii dela marile noastre interese de peste Carpați. Le-au dat de lucru Americanilor cu Mexicul, să ne dea și nouă un nou 1907, de astădată orășenesc, speculând lăcomia și venalitatea conducătorilor sindicaliști, mizeria și suferința marelui masă a muncitorilor de bună credință. Asta-i scopul lor dar cred că nu și-l vor ajunge.

Iată adevărul asupra afacerii dela Galați.

ROSAMUNDA

Alboiu, regele Longobarzilor, dădea soției sale, Rosamunda, să bea din craniul tatălui ei, făcut pahar de băut. La un ospăț, ea îl omoară.

În urlașa sală cu 'nalte, tari coloane
De marmură sculptată, în chipuri felurite,
Stă regele Long'bardii încins de curtezane
Pe-un tron masiv de aur cu perle strălucite.

În jurul lui, mulțimea, în strae orbitoare,
Stă 'ntinsă pela mese și râde și mânăncă;
Iar larma bucuriei tot crește 'ngrozitoare,
Izbindu-se de ziduri ca apele de-o stâncă.

Vin amforele pline cu vinuri rafinate
Pe table mari de marmur 'smălțate cu rubine,
Aduse de fecioare cu părul lung pe spate
Și 'n ochi cu voluptatea plăcerilor devine...

Mâncările alese își răspândește în sală
Parfumul lor ș'aroma de multe mirodenii;
Iar torțile aprinse l'acest ospăț de gală
Iluminează parcă o hoardă de vedenii...

Dar într'un colț, măhnită, stă palida regină,
Frumoasa Rosamunda, privind la larma care
Tot crește și se urecă în splendidă lumină
Ca o furtună 'n noapte crescând hohotitoare.

Privește cu mânie l'a regelui coroană
Și 'ndurerată-și spune, încețșor în minte:
—,Cât am să sufăr oare chinuitoarea-mi rană,
Privirea lui păgână și recile-i cuvinte?

Și cât am să beau oare, nu vinul, ci otrava
Din craniul tatei — cupa ce mâna lui mi-o întinde?
Și-un gând hain prin care să-i spulbere ea slava —
Și mintea și făptura ei toată o cuprinde.

Pe tronul-i falnic, însă, tiranul ospătează
Și râde'n alintarea divinelor fecioare;
Iar harfele lovite, sonor ș'adânc, vibrează
În aerul în care dorm tari parfumuri rare.

Privește Rosamunda și-i crește'n piept amarul
Și, zgomotos, se zbate, în haina-i seumpă sânul...
Într'un târziu, rădică și pentru ea paharul
Și 'ntunecat, i 'ntinde și ei, regele, craniul.

N'a mai putut să 'nfrunte în pieptul ei durerea...
Ca o furtună, voinic, din jețu-i se ridică
Și, apucând în mâna ei palidă secura,
În frunte-i o răpede și 'n două i-o despică...

Cu gemăt lung, din tronul-i, se prăbuși în sală
Pe marmură și craniul în mâna lui îl strânge...
Frumoasa Rosamunda cu fața albă-pală
Privește 'n nepăsare cum curge roșul sânge...

NOTELE UNUI ARDELEAN

UN DAR REGAL ȘI ROSTUL LUI

Ziarele ne povestesc un amănunt foarte caracteristic despre împărțirea darului regal de 1 ¼ de milioane de lei. Într'un oraș de provincie de pildă, spune ziarul, M. S. Regina Maria, însoțită de A.A. L.F. R.R. principesele Elisaveta și Maria, a venit să împărțească în persoană partea din darul regal cuvenită localității respective. A fost firesc ca înalții oaspeți să fie primiți cu atențiunea ce li se cuvenea. A fost o recepție, au fost toalete, flori și exhibiții.

Darul regal a fost împărțit cu grația particulară a celei mai frumoase din Reginele continentului. Pe urmă înalții oaspeți au plecat. Ceea ce a rămas în urmă a fost numai o încărcare a bugetului comunal din acel oraș cu o sumă de 30.000 de lei, cheltueii pritejite de vizita regală. Față cu ele suma împărțită în localitate de înalții oaspeți a fost de 4.000, adică patru mii de lei.

Am înregistrat această povestire a numitului ziar fără nici-o intenție ironică sau răutăcioasă.

Veniți dintr'o țară cu mult, poate prea mult respect, dacă vreți germanic, pentru pricipii autorității, am dorit totdeauna să păstrăm sentimentele noastre dinastice căpătate dincolo prin o lungă educațiune politică și cetățenească, transmițându-le noiei noastre dinastii. Față cu soarele care apune—dinastia Habsburg—in sufletul nostru s'a ridicat din primul moment al războiului soarele nou și strălucitor al dinastiei *românești*. Ei am dori să-i dăm toată căldura evlavioasă și sinceră a sentimentelor noastre de alipire. Într'o țară mai ales unde nici-o autoritate nu se bucură de un respect serios, unde se văd atâtea dureroase simptome de anarhie, pe teren moral și intelectual, este o supremă nevoie de respect pentru o singură autoritate măcar, pentru dinastie. Fără a osândi în principiu ori ce idee de antidinasticism, noi credem că pentru un om politic serios, gestul de iloyalitate contra coroanei trebuie să fie un ultim refugiu, o armă extremă de dureroasă ce nu se ridică decât după sleirea tuturilor celorlate posibilități.

De aceea încă odată, nu ieftena popularitate a unei campanii anti-dinastice inspiră aceste rânduri. Am văzut însă că, contrar intențiilor dăruitorului regal, suma de 1 ¼ de milioane, a pricinuit, prin împărțirea lui, o cheltuială cel puțin egală dacă nu superioară. În acest fel ea nu a putut să-și producă folosul adevărat.

Să constatăm cu respectuasă francheță: darul regal, bine intenționat,—a fost rău întrebuițat. În vremurile de astăzi, am fi crezut că menirea cea mai firească a unei sume atât de mari din caseta regală ar fi fost ajutarea mobilizațiilor și a familiilor lor, acum sau în timp de război.

Ar fi fost un lucru prea firesc ca șeful armatei române să se gândească mai întâi la ostașii săi și la familiile lor năpăstuite.

Dar în afară de asta atâtea alte scopuri culturale și naționale ar fi putut să ispitească intențiile generozității regale.

Cu o sumă mai mică Regele Carol a știut să facă fundațiunea universitară „Carol I” din București, pe urmă pe cea din Iași. Ele au fost mari binefaceri pentru studenții celor două universități și monumente nepieritoare pentru autorul lor. Sântem lipsiți de multe laboratorii științifice, de biblioteci publice—câte orașe au—de internate pentru tinerimea săracă dela școli, (și ce folos imens pot aduce acestea), ar-fi nevoie de orfelinate pentru creșterea copiilor rămași mai ales după viitorul război, și de atâtea altele.

Care este însă folosul unor bani împărțiți în mici sume pe la săracii diferitelor orașe? O sumă de 50, de o sută de lei este repede mistuită de nevoile de o zi ale omului sărac, fără a aduce o îmbunătățire simțitoare a situației sale, fără a restabili echilibrul unui buget, zdruncinat uneori poate prin vicilele omeniești prea dese pe la mahalalele tuturor orașelor. Supt acest raport, sumele distribuite la săraci nu sânt numai o pomană jignitoare pentru o colectivitate; ele nu amintesc numai păcatele celor „sus puși” cari au pricinuit în mare parte scumpețea și mizeria celor de jos, păcate pe cari *nu* pe-această cale le poate remedia purtătorul coroanei, dar ajutoarele venite de sus pot fi, de sigur fără intenția dăruitorului, o incurajare, o primă pentru lenea și vicile cari hrănesc adesea sărăcia claselor de jos. Iată cum darul regal care ar fi trebuit să aducă noi mijloace de educațiune, de progres public, poate să hrănească izvoarele lipsei de moralitate, destul de îmbelșugate în țara aceasta.

Nu știm dacă darul regal a fost împărțit în întregime până acuma. Dacă se va mai găsi însă un rest din el, ar fi mult mai îndecat ca M. S. Regele să-l rezerve pentru ridicarea vre-unei școale, a unui orfelinat sau a altei instituțiuni culturale în ținutul care încă nu s'a împărțisit din generozitatea regală. Dacă M. Sa ar proceda astfel, de sigur *acesta* ar fi ținutul care ar păstra mai bine amintirea mărinimiei Regelui Ferdinand I.

Ardeleanul.

CRONICA

Politice și Culturale**PENTRU CITITORII TRIBUNEI.**

Incepând cu numărul acesta Revista noastră ia vacanță pe timp de șase săptămâni. Numărul viitor va apărea la 15 August într'o extenziune mai mare.

Cu acest prilej rugăm pe onor. noștri abonați să binevoiască a ne achita cât mai curând abonamentul, trimițându-l cu mandat postal, pe adresa administrației, sau plătindu-l la mâna incasatorului nostru.

Redacția și Administrația Tribunei.

Scrisoare dela un prizonier.—Primim dela învățătorul ardelean P. P... actualmente prizonier în Rusia, aceste rânduri:

„De aproape doi ani de zile am suferit multe până ce am ajuns aici. De prezent sun în sudul Rusiei, afară la țară.

Vă rog frumos trimiteți-mi un dicționar româno-rus și viceversa dacă se poate, sau carte căre trece granița.

Sper că ne vom revedea la București, spre a trece Carpații“.

Să dea Dumnezeu!

Arestarea domnișoarei Natalia Pruncu.—Autoritățile ungurești au arestat zilele trecute la Brașov pe neobosita d-șoară Pruncu din București, care în dorul său nepotolit de a face bine celor de un sânge cu dânsa, a întreprins, în aceste vremuri grele, o călătorie până la Sibiu.

Nu ne importă amănuntele acestui incident, care e destul de caracteristic în cât să mai aibă neoe de comentarii. Pentru noi e un prilej binevenit de a constata că, în timp ce d-șoara Pruncu, care a trecut în ultimii trei ani de nenumărate ori granița spre Transilvania, și care nu e cunoscută numai în cercurile românești de dincolo, ei și în cele străine, e arestată ca o răufăcătoare.—În România se lăfăesc mil și mii de *spioni* nemți și unguri, împotriva cărora autoritățile românești n'au cutezat să facă până în acest moment nici un fel de demersuri.

Domnișoarei Pruncu, al cărei sincer și neobosit devotament am avut adeseori prilejul să i-l cunoaștem, îi transmitem prin aceasta expresiunea considerației noastre. Aceasta cu atât mai mult că e aproape singura femeie în toată România care dă exemplul celei mai nețărnută abnegații și celui mai mare patriotism.

Orfelinatul din Sibiu se va deschide la 1 Septembrie a. c. Consiliul arhiepiscopal a cumpărat pe seama lui o casă mare, fostă proprietate a „Reuniunii femeilor române din Sibiu“! Director al orfelinatului a fost numit protopopul Dr. Ioan Stoica.

Bunul Dumnezeu să răsplătească tuturor celor ce au ostenit pentru realizarea acestui așezământ umanitar și național, menit a alina atâtea dureri amare.

Un ziar german la Sofia.—Este interesant de aflat că până când în capitala românească apar de câteva decenii două ziare cotidiene germane „Bukarester Tageblatt“ și „Rumänischer Lloyd“ servind mai ales în timpul războiului idealul pur german în capitala bulgărească, până acuma germanii nu erau destul spre a face să apară măcar un singur ziar în limba lor. Acest „rău“ va fi însă îndreptat de-acuma înainte. În curând va apărea și la Sofia un organ cotidian nemțesc intitulat „Bulgarische Handelszeitung“. Trebuie să mărturisim sincera noastră bucurie pentru această veste.

Un ziar cotidian german la Sofia înseamnă sporirea comerțanților, germani, a capitalului, a băncilor și întreprinderilor germane, a populațiunii, a școlilor, societăților și instituțiilor germane în Bulgaria. O întreagă viață germană, bine întemeiată, solid organizată va împânzi Bulgaria ca un pajan care-și țese mrejele în jurul musculiței naive pe care vrea să o prindă și să-i sugă sângele. La Sofia se va creia o întreagă cetate de germanism care la București o cunoaștem de mult. Și e bine ca această cucerire germană să se facă și în Bulgaria. Astfel va putea această țară să se convingă de primejdia germană și va avea soarta pe care a meritat-o.

Datoria publică a Ungariei după război.—Deputatul ungar Kantos Elemér afirmă într'un studiu publicat de curând că în primul an de război cheltuielile armatei s'au ridicat la suma de un miliard pe lună, în anul al doilea la câte o jumătate de miliard (?) Adăugând la această cifră cheltuielile demobilizării spune autorul ungar cheltuielile totale ale războiului se vor ridica la 75 de miliarde, din această sumă vor reveni 16 miliarde asupra Ungariei. Cum însă datoria publică a Ungariei se ridicase încă înainte de război la 5 miliarde după război ea se va ridica la 21 de miliarde.

Anuitatea acestei sume va fi de 900 de milioane pe an numai pentru plata dobinzii, fără amortizarea capitalului. La această sumă se vor adăuga și alte cheltuieli în legătură cu războiul: reparații la căile ferate, a șoselelor, restabilirea navigațiunii, pensile mutilaților, orfanilor și văduvelor etc. etc. De sigur poporul unguresc are toate motivele ca să binecuvinteze pe autorul războiului, pe contele Tisza.

Trei orfelinate în Ardeal.—Ziarele ne vestesc că nu unul ci trei orfelinate se vor înființa în Ardeal și anume câte unul la Brașov, la Sibiu și la Blaj. În aceste două orașe din urmă, ele se vor deschide încă în toamna aceasta. Ele vor fi o mărturie a spiritului de sacrificiu, dar și al dureroaselor vremi prin care trec românii din Ardeal.

Atentat la adresa moralității.—Directorul revistei umoristice *Fittibus* din Budapesta a fost pedepsit la 6 luni închisoare și 3000 coroane pedeapsă în bani pentru „atentat la moralitate“ săvârșit în coloanele revistei.

Citind această informație în foile ungurești, ne gândim cu durere la libertatea nețărnută de a propaga imoralitatea pe care o au ziarele și revistele din România. Nu credem să fie în vre-o altă țară din lume atâta imoralitate, ca în foile de aici, „Mojicul“, „Furnica“, „Randevuul“, „Facla lui Cocea“, „Cronica“ lui Arghezi-Galaction precum și alte publicații imunde, cuprind pagini cari compromit cu desăvârșire societatea care le tolerează fără măcar a protesta în contra lor. Ba nici ziarele cotidiene nu se dau îndărăt dela o operă de demoralizare. „Universul“, „Dimineața“, „Viitorul“ ș. a. publică zilnic cele mai deșănțate anunțuri pentru cinematografe cari răspândesc imoralitatea. Istoricul moravurilor epocii noastre va însemna cu scârbă reclamele în poezie, publicate în timpul din urmă de un „craidon bătrân“, despre „amorul pervers“, despre „măimuțica dela Clasic“ etc. și va rămânea stupefiat de imoralitatea care se degajază din „articolele“ d-lui Virgil Dărăscu, directorul „Universului“.

În alte țări propagatorii imoralității înfundă pușcăriile, la noi ei se lafaesc în deplină libertate prin coloanele celor mai citite ziare și reviste.

Gh. Coșbuc tânăr.—Despre primele încercări de sporuri literare ale marelui nostru poet, găsim foarte frumoase lucruri în No. 26 al „Foi interesante“ a păr. I. Moja. Articolul acesta ne vorbește de o fază din viața poetului, pe care istoria literară încă n'o cunoaște. Cefindu-l ne dăm seama câte lucruri minunate ar putea scrie biografia și istoricii literari români, dacă ei ar căuta să-și facă o elementară datorie față de neamul nostru atât de sărac în biografii bune.

O carte de economie de casă.—Doamna *Iudita Secula*, născută Truța, fostă directoarea școlii române de fete din Arad, despre al cărei volum de amintiri apărut nu de mult în ed. II sub titlul „*Din vremuri apuse*“, am vorbit și noi în No. 2 al revistei noastre, a publicat în toamna anului trecut și o carte de *Economie de casă* pentru uzul școlilor de menaj, secundare și profesionale de fete, care a fost și aprobată pentru aceste categorii de școli, pe timp de cinci ani. Cartea e lucrată conform programului statului și după părerea noastră ea poate aduce servicii bune nu numai școlilor de fete, cari pătimesc mult din cauza caracterului prea puțin practic al învățământului pe care-l împărtășesc, ci și mamelor de familie. Astfel de cărți cari se ocupă de una din cele mai importante laturi ale chemării feminine, ar merita o cât mai largă răspândire.

Din parte-ne o recomandăm cu căldură.

Școala și războiul.—Primarul orașului Lyon, d. Ed. Herviot a pus în discuție, în presa franceză, chestiunea învățămintelor pe cari trebuie să le tragă din războiul actual școala franceză.

Pentru a învedera mai precis necesitatea de a preface școala viitoare într'un așezământ care să servească în modul cel mai superior intereselor naționale, Herviot citează următorul caz caracteristic:

Într'un fort în care au fost observați de aproape, s'a văzut că numeroși ofițeri germani prizonieri realizau în fiecare zi, o viguroasă muncă intelectuală. Cărțile de comerț și industrie, se învecinau, pe mesele lor, cu tratate de chimie sau de electricitate. În fiecare cameră există pile electrice, cari ajută la studii și experiențe.

În această vreme prizonierii francezi, în general, citeșc lucrări cu caracter literar, capo d'opere poate, ca scrisorile d-nei de Sevigné sau operile lui Racine și Corneille...

E absolută nevoie, zice Herviot, ca învățămintele culese în acest imens laborator, care e războiul, să fie utilizate și concretizate. Un război care nu e urmat de o renaștere națională, e un război inutil.

Senatorul francez cere să se adapteze învățământul public nevoilor noi pe cari le-a creat războiul.

„Școlile noastre, zice Herviot, dau bacalaureații și nu trebuiesc oameni de acțiune“. Școlile, liceele, articolele, revistele, cărțile, de dinainte de război, trebuiesc schimbate. Doi ani de război transformă mai mult un popor decât în cincizeci de ani de pace. Jos literatura sau învățământul cuvintelor! exclamă economistul francez.

Învățământul scolastic trebuie înlocuit cu acela al faptelor. Să se înlătorească bacalaureatul care viciază toate studiile și care a dat țării atâția nevoiași enciclopediști.

Și, ca să termine documentarea sa, Herviot citează, încă un fapt. La 20 August 1914 un tânăr profesor, soldat, André Ruplinger, a murit pentru Franța. Printre hârtiile sale s'a găsit o scrisoare către tatăl său: „E sigur, zicea el, că învățământul nostru e într'o stare de anarhie îngrijitoare. Ce vrem să facem din copiii noștri? Oameni practici, cetățeni liberi, enciclopediști, diletanți? Nimeni nu știe“.

Și, cu hotărâre și elocvență, publicistul francez cere o transformare radicală a învățământului care să fie organizat astfel încât să dea țării oameni înarmați pentru luptele economice viitoare.

Din rătăcirile presei „naționale“.—Reproducem ca document următorul anunț publicat de ziarul „Universul“ în ediția de Capitală dela 16 Iunie a. c. pe pagina a doua, la rubrica „Informațiuni“.

Din el se va putea reconstrui o latură a sufletului contemporan român și a preocupărilor directorilor marilor ziare „naționale“.

„Sfântul Sinod a dat o circulară urgentă preoților și parohilor prin care îi convoacă astăzi la ora 9 la Arena Ligei Naționale Aeriene (fost Colos) pentru a lua cunoștință de misterioasa convorbire ce a avut-o Tănase cu Dumnezeu. Căile Ferate au făcut o reducere de 50 la sută preoților din provincie.“

Spre mirarea noastră, nimeni nu s'a sinchisit de acest anunț. N'am auzit ca cineva să fi cerut satisfacție pentru această insultă a bisericii.

Dacă și-ar fi bătut nemții joc în acest chip de biserică românească să fi auzit batjocură din partea presei „naționale“...

N. Iorga: Observații ale unui nespecialist asupra istoriei antice. Lecții făcute la cercul femeesc de înaintare culturală. București. 1916. 213 pg. 3 lei.

N. Bănescu.—Rătăcirile științifice ale d-lui Dem. Roussos, bizantinist neimprovisat și profesor de recentă improvizatie la universitatea din București, 1916—44 pg.

Iosif Schiopul: O țară care moare. Ardeaiul etnografic, statistic, economic, cultural și politic. București. Edit. C. Sîtea. 86 pg. 50 b.

O. Ghibu.—Invățământul în Budapesta. (Extras din „Revista generală a învățământului“), 9 pg. 40 bani.

REVISTE PRIMITE LA REDACȚIE.

Viața Literară. An. II, n-r. 10—11. Craiova.

România-mare. An. I, n-r. 23. București.

Politica. An. III, n-r. 5—6. Iași.

Neamul Românesc. An. XI, n-r. 25. Vălenii-de-Munte.

România Viitoare. An. III, n-r. 1. Ploiești.

Chemarea. An. I, n-r. 3. Craiova.

Nouă Revistă Română. N-r. 10 vol. XVIII.

Justiția. Revistă de drept, legislație, economie politică și sociologie. An. I, n-ru 8.

Renașterea. Buletinul cercului de studii al partidului conservator. An. I, n-ru 4.

Toate cererile de abonament, schimbările de adrese, reclamații asupra numerilor neprimite, plata abonamentelor se vor face la Administrația revistei: Craiova, Tipografia „Ramuri”, Str. Liceului No. 5.

ABONAMENTUL:

1 an — 10 lei

|

6 luni — 5 lei